

Keskustan Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloite kaupungin päiväkotien pihojen luonnonmukaisuudesta

KV 10.11.2025 § 130

Keskustan Joensuun valtuustoryhmä jätti 10.11.2025 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen kaupungin päiväkotien pihojen luonnonmukaisuudesta.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KAKOLK 17.02.2026 § 9
1893/00.02.00.03/2025

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 17.11.2025 § 418 lähettää asian kaupunkirakennepalveluihin ja hyvinvointipalveluihin valmisteltavaksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen, Kaupungin päiväkotien pihoista luonnonmukaisempia

Keskustan Joensuun valtuustoryhmä on allekirjoittanut 10.11.2025 valtuustoaloitteen, jossa ryhmä esittää, että Joensuun Kaupungin uusien päiväkotien pihoista tulisi tehdä aikaisempaa luonnonmukaisempia.

Päiväkotien pihojen suunnittelua ohjaavat voimassa olevat lait ja asetukset, asemakaava sekä alan yleiset ohjekortit ja käytänteet. Suunnittelun keskiössä on lasten turvallisuus. Joensuun päiväkotien pihojen suunnittelua ohjaamaan on Noljakan uuden päiväkodin yhteydessä laadittu erillinen pihan suunnitteluohje, jota tullaan jatkossa käyttämään kaikissa tilakeskuksen päiväkotikohteissa ohjaamaan sekä suunnittelua että toteutusta. Aiemmin suunnittelua ja rakentamista ovat ohjanneet tilakeskuksen laatimat Päiväkodin toiminnalliset ja tekniset vaatimukset, jotka ovat ohjanneet myös pihasuunnittelua, mutta uutta suunnitteluohjetta suppeammin. Jokaisessa kohteessa huomioidaan tontin ja ympäristön ominaispiirteet ja ohje päivittyy tulevien hankkeiden myötä.

Suunnitteluohjeessa otetaan kantaa kaikkiin valtuustoaloitteessa esiin nostettuihin aiheisiin:

- Luonnonmateriaalien käyttöön (erilaiset turva-alustat ja kulkuväylien pinnoitteet),
- Varjopaikkojen lisäämiseen (olemassa olevat ja istutettavat puut, katokset sekä rakennuksen massan ja sijoittelun vaikutukset),
- Monipuolisiin liikkumismahdollisuuksiin (liikkumaan kannustavat välineet ja alueet sekä tilaa vapaalle leikille)
- sekä lasten luontoaltistuksen ja terveyden edistämiseen (olevan kasvillisuuden säilyttäminen ja tontin metsän sisällyttäminen aidattuun leikkipihaan).

Ohjeella varmistetaan myös, että uusi istutettava kasvillisuus on monipuolista ja että kasvuunlähtö onnistuu päiväkotipihojen vaativassa ympäristössä, jossa kasvualustat ja pinnoitteet joutuvat kovalle kulutukselle.

Joensuussa päiväkotipihoissa on jo pitkään pyritty säilyttämään olemassa olevaa luontoa joko pihaalueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Tästä esimerkkeinä eri

aikakausina valmistuneet Tarpojan, Reijolan, Linnunlahden, Hukanhaudan ja Jukolan päiväkotien pihat. Tonttien kasvillisuus katselmoidaan kaupungin puisto- ja metsäpuolen asiantuntijoiden kanssa ennen suunnittelun aloitusta, jotta pihaille voidaan muodostaa turvallisia ja elinvoimaisia luonnontilaisia alueita. Kasvillisuutta, kiviä ja kantoja pyritään säilyttämään aina, kun se on turvallisuuden kannalta mahdollista.

Luonnonvesiaiheita ei Joensuun päiväkotipihoissa toistaiseksi juuri ole, sillä niihin liittyy merkittäviä turvallisuusriskitekijöitä. Joissakin kohteissa tontin sisäisen hulevesien hallinnan ratkaisut voidaan toteuttaa maanpäällisinä painanteina, joita lapset voivat hyödyntää leikeissään. Nämä kuitenkin suunnitellaan huolellisesti yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa ja aihe on huomioitu myös uudessa suunnitteluohjeessa.

Päiväkotien ulkotilat nähdään tärkeinä arjen toimintaympäristöinä. Ne suunnitellaan virikkeelliseksi, turvallisiksi ja oppimista, kasvamista ja kehittymistä sekä vuorovaikutusta tukeviksi. Ulkotilojen tulee tukea varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita ja suunnittelussa tunnistetaan luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset, liikkumaan kannustava ympäristö sekä pedagogiset mahdollisuudet.

Suunnittelussa hyödynnetään ajatusta ”ympäristön tarjoumista” eli luonnonmateriaalien – kuten puiden, kivien, kantojen, pensaiden ja vesielementtien – tarjoamista leikin ja oppimisen lähteiksi. Luontoelementit eivät kuitenkaan saa aiheuttaa turvallisuusriskejä.

Tontilla on huomioitava myös hulevesien hallinta, kaupunkikuva sekä pienilmaston säätely, kuten varjon tarjoaminen eri vuorokaudenaikoina. Tontin olemassa oleva kasvillisuus, maastonmuodot, liikennejärjestelyt sekä rakennuksen sijainti ja toiminnot määrittävät toiminta-alueiden rakenteen. Turvallisuutta tarkastellaan kaikkien vuodenaikojen näkökulmasta – myös niiden aikojen, jolloin piha ei ole valvottu. Helppo valvottavuus on tärkeä osa turvallista pihasuunnittelua.

Rakennustiedon RT-kortit tarjoavat ohjeistusta ja suosituksia suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon. Päiväkotipihojen osalta kortit ohjeistavat muun muassa turvallisuusvaatimuksissa, esteettömyydessä, saavutettavuudessa, toiminnallisuudessa sekä ympäristön ja kestäväyyden huomioimisessa. RT-korttien mukaan ulkotiloihin tulee valita terveellisiä, kulutusta kestäviä ja käyttötarkoitukseen sopivia materiaaleja. Sisäänkäyntien ja toimintaa vaativien alueiden, kuten pelikenttien ja pysäköintialueiden, tulee olla kovan pinnan päällystämiä. Muissa osissa oppimisympäristöä suositellaan luonnonmukaisia ja vettä läpäiseviä materiaaleja, kuten puuta, puuhaketta, hiekkaa, soraa, savea tai olemassa olevaa metsämaapohjaa. Myös nurmi, niitty ja kunta ovat mahdollisia, mutta niiden kulutuskestävyys tulee arvioida erikseen.

Joensuun kaupungin päiväkotiverkon sopeuttamiseen liittyvässä vaikutusten ennakkoarvioinnissa (KV 17.6.2024 §49, liite 39) tuodaan esille seuraavaa: Uusien päiväkotien pihat olisivat viihtyisät, monipuoliset ja tukisivat lasten kehitystä sekä toiminnallisuutta. Uudet pihat olisivat ennen kaikkea turvalliset. Leikkivälineet olisivat turvallisia, mutta riittävän haastavia ja sopivia eri ikäryhmille. Piha-alueet olisivat myös hyvin valvottavissa ilman näköesteitä. Uusissa pihossa olisi mahdollista huomioida luonnonmukaisuus ja rosoisuus eli pihossa olisi erilaisia alueita ja maapohjia (kaatuneita puita, kantoja, mäkiä, alkuperäistä metsää, kuntaa, paljon kasvillisuutta, hedelmäpuita, marjapensaita, hiekka-alue, nurmikko...), joilla tuetaan lasten motorisia taitoja ja edistetään vastustuskyvyn kehittymistä. Tällä hetkellä tiedetään, että esimerkiksi metsämaan miljardit mikrobit harjoittavat lasten immuunijärjestelmää, jolloin riski sairastua immuunijärjestelmän häiriöihin voi pienentyä.

Yllä oleva kertoo, mitä tavoitteita ja toiveita varhaiskasvatuksella on uusien päiväkotien pihojen suhteen. Joensuun kaupungin oma uusi päiväkotikoti on Jukolan päiväkotikoti, joka otettiin käyttöön 2020. Silloin päiväkotien pihoihin on liittynyt erilaisia toiveita, eikä samanlaista tutkimustietoa ole ollut käytettävissä kuin nyt. Siksi esimerkiksi osa Jukolan päiväkodin pihasta on tekonurmea. Naljakan uuden päiväkodin kohdalla moni varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiveista täyttyy pihan kohdalla. Hankesuunnittelukokouksia tähän uuteen päiväkotiin liittyen pidettiin noin kymmenen ja kokousten muistioissa lukee muun muassa näin:

Naljakan uuden 6-ryhmäisen päiväkodin hankesuunnitelmassa (09/2025) todetaan seuraavaa:

- Naljakan päiväkotikoti on Joensuun kaupungin ensimmäinen toimitilarakennushanke, jolle haetaan Rakennustiedon Ympäristöluokitusta. Ympäristöluokituksessa hankkeelle tavoitellaan neljää tähteä eli korkeaa ympäristölaadun tasoa (s. 5).
- Suunnittelun edetessä lapsille annetaan mahdollisuus tutustua ja kommentoida suunnitteluratkaisuihin ikätasonsa mukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Myös henkilökuntaa voidaan osallistaa (s. 9).
- Valtaosa rakennuspaikasta on metsää, jossa pääasiallisena puulajina on leppä. Päiväkodin pihasuunnittelussa halutaan säilyttää olevaa puustoa mahdollisimman paljon. Myös alueella olevan vanhan leikkipuiston pohja huomioidaan pihasuunnittelussa; hyväkuntoiset isokokoiset puut pyritään säilyttämään ja tekomäki, ns. harjumäki, hyödynnetään oleellisena osana päiväkodin leikkipihan toiminnallisuutta (s. 11).
- Tontin laajuus ja sijainti huomioiden, päiväkodin rakentamiselle ko. paikalle on erinomaiset edellytykset. Tontin koko edesauttaa kaikkien eri pihatoimintojen turvallisen järjestämisen, lapsille jää runsaasti tilaa leikkiin, alueen monipuoliset lähiliikuntapalvelut ovat päiväkodin hyvin saavutettavissa ja luonto on lähellä. Uusi tontti sijoittuu keskeisesti Naljakan rakennuskantaan nähden ja on näin ollen lapsiperheiden hyvin saavutettavissa niin jalan, pyörällä, julkisella liikenteellä kuin henkilöautolla (s. 11).
- Päiväkodin pihasuunnittelussa on tutkittu Viherkerroimen käyttöä. Viherkerroin on työkalu, jota useat kaupungit käyttävät ohjataksaan tonttien ja kortteleiden viherhanketta, ja työkalun käyttöönottamista on kaavailtu myös Joensuuhun, mutta kaupungin rakennusvalvonta ei vielä vaadi sen käyttöä. Viherkerroin kuvaa tontin vihertehokkuutta, eli sitä kuinka paljon tontilla on erilaista kasvillisuutta ja sadevesiä viivyttäviä ratkaisuja suhteessa tontin pinta-alaan. Työkalu ohjaa suunnittelua ottamaan huomioon olemassa olevan sekä istutettavan kasvillisuuden ja panostamaan sadevesien hallintaan. Naljakan uuden päiväkodin pihassa viherkerrointavoitteet täyttyvät helposti, sillä tontti on suhteessa laaja, mikä edesauttaa vihreän säilyttämistä tontilla. Sadevesien viivytysten osalta suunnitelmat täydentyvät vasta jatkosuunnittelussa (s. 14).
- Varsinainen päiväkodin leikkipiha erotetaan 160 cm korkein aidoin ja portein muusta tontista. Leikkipiha jaetaan kahteen osaan pienten ja isojen pihaksi. Vanha, nyt jo puretun leikkipuiston aikainen tekomäki, ns. harjumäki, on oleellinen osa pihan toimintoja, mikä tulee huomioida pihasuunnittelussa. Koska uuden päiväkodin teemana on luonto, tontilla oleva metsä on keskeinen osa leikkipihaa. Jotta metsä on lapsille turvallinen leikki- ja varhaiskasvatusympäristö, metsälle tehdään tarvittavat harvennukset ja kuivatukset, joiden toimenpiteet määritetään jatkosuunnittelussa. Metsän lisäksi myös tontin muuta kasvillisuutta pyritään säästämään, jotta leikkipihalle muodostuisi luontaisia varjopaikkoja jo heti rakennuksen käyttöönoton alusta alkaen. Myös rakennuksesta luonnostaan lankeavia varjoalueita pyritään valjastamaan

aktiivisen leikin alueiksi, esim. sijoittamalla leikkivälineitä rakennuksen läheisyyteen (s. 15).

Noljakan uuden päiväkodin virallisessa hankesuunnitelmassa (s. 6) todetaan seuraavasti: Noljakan uusi päiväkotikoti on Joensuun kaupungin ensimmäinen teemapäiväkotikoti ja painotuksena on luonto. Luonto näkyy paitsi päiväkodin pedagogisessa toiminnassa, mutta myös yksikön pihassa ja sijainnissa.

Reijolan uusi päiväkotikoti rakennetaan Reijolan yhteisötalon takana olevalle tontille. Myös Reijolan uuden päiväkodin pihasuunnittelussa huomioidaan jo alueella olevat puut ja niiden säilyttäminen. Pihasuunnittelua ohjaa luonnonmukaisuus sekä rosoisuus, jolloin pihaan rakennetaan erilaisia alueita ja maapohjia: kuntaa, nurmikkoa, hiekkaa, metsäpohjaa sekä paljon kasvillisuutta.

Vanhoissa päiväkodeissa pihojen päivitystä tehdään pääsääntöisesti remonttien yhteydessä ja muuten vuosittaisten määrärahojen puitteissa ilmenneiden tarpeiden pohjalta.

Kaupungin uusissa päiväkodeissa huomioidaan vahvasti luonnonmukaisuus ja lähiluonto. Pihojen suunnittelua ohjaavat voimassa olevat lait ja asetukset, asemakaava sekä alan yleiset ohjekortit ja käytänteet. Kaupungille laaditussa päiväkotien pihojen suunnitteluohjeessa on huomioitu päiväkotien pihojen merkitys osana laadukasta varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa.

Valmistelija: varhaiskasvatusjohtaja, tilakeskuksen asiantuntijat

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan päätösehdotus:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää

esittää kaupunginhallitukselle, että se antaisi edellä olevan vastauksen Keskustan Joensuun valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen kaupungin päiväkotien pihojen luonnonmukaisuudesta.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.